

**PRIKAZ ANALIZE SUDSKE PRAKSE U PREDMETIMA
NASILJA U PORODICI U BOSNI I HERCEGOVINI,
2018., Atlantska inicijativa, 100. str.**

**PRIKAZ PRIRUČNIKA ZA SUDIJE I TUŽIOCE ZA
POSTUPANJE U PREDMETIMA SEKSUALNOG
UZNEMIRAVANJA, 2018., Atlantska inicijativa, 48. str.**

**PRIKAZ PRIRUČNIKA ZA RAZMATRANJE KRIVIČNOG
DJELA SILOVANJA U SUDSKOJ PRAKSI U BOSNI I
HERCEGOVINI, 2019., Atlantska inicijativa, 102. str.**

prikazi

Priredili: **dr. sci. Arben Murtezić***
dr. sci. Davor Trlin**

U ovom prilogu ćemo predstaviti tri nove publikacije koje su nastale u okviru implementacije projekta „Rod i pravosuđe“, koji provodi Atlantska inicijativa. Projekat podržava Ambasada Kraljevine Švedske u Bosni i Hercegovini.

* * * * *

1. Prva po redu publikacija je zapravo *Analiza sudske prakse u predmetima nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini*, autorica Maide Čehajić-Čampara i Nejre Valjan (obje iz Atlantske inicijative). Publikacija sadrži 12 poglavlja, i to: metodologija istraživanja; teorijski i pravni okvir nasilja u porodici; praćenje sudske politike u predmetima nasilja u porodici; pravna kvalifikacija djela nasilja u porodici; priznanje krivice u slučajevima nasilja u porodici; suđenje u razumnom roku; imovinskopravni zahtjev; sudska ocjena olakšavajućih i otežavajućih okolnosti u slučajevima nasilja u porodici; olakšavajuće okolnosti u slučajevima nasilja u porodici; analiza kaznene politike krivičnog djela nasilja u porodici; kazneni nalog, te preporuke za

* Direktor Javne ustanove Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH.

** Viši stručni saradnik Javne ustanove Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH;
davor.trlin@cest.gov.ba

nastavak edukacija za sudije i tužioce. Ovo istraživanje je izvedeno s ciljem utvrđivanja primjene Priručnika „Sudska razmatranja slučajeva nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini“ (izrađenog 2012. godine, od strane panela sudija, pod pokroviteljstvom Atlantske inicijative i DCAF-a), u sudskoj praksi u BiH i evidentiranje promjena u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici od 2011. godine, kada je provedena analiza Misije OSCE-a u BiH „Krivična odgovornost i sankcioniranje počinitelaca nasilja u porodici: Analiza i preporuke o krivičnopravnim sankcijama u predmetima nasilja u porodici“. Istraživanjem se, dakle, htjelo utvrditi je li navedeni priručnik imao uticaja na rad sudija, te da li su provedene edukacije imale uticaja na kvalitet sudskih odluka. Analizom su obuhvaćene 92 prvostepene presude, 45 presuda koje su donesene na osnovu optužnica sa kaznenim nalogom (općinski i osnovni sudovi) i 13 drugostepenih sudova (kantonalni i okružni sudovi).

2. Druga publikacija koju je prošle godine sačinila i objavila Atlantska inicijativa je *Priručnik za sudije i tužioce za postupanje u predmetima seksualnog uznemiravanja*. Priručnik je razvijen u okviru panela od 13 sudija, koji su i sami koautori određenih poglavlja priručnika, ovisno od referata koji rade u svojim pravosudnim institucijama. Poglavlje jedan govori o uzrocima, psihologiji uznemiravatelja, rasprostranjenosti i posljedicama seksualnog uznemiravanja. U drugom poglavlju sadržan je pravni okvir i sudska praksa: utvrđivanje odgovornosti i dokazivanje u predmetima seksualnog uznemiravanja. U trećem poglavlju govori se o utvrđivanju građanske odgovornosti postojanja seksualnog uznemiravanja kao oblika diskriminacije. U poglavlju pet sadržane su preporuke za nosioce pravosudnih funkcija – postupanja u predmetima seksualnog uznemiravanja. Poglavlja šest i sedam donose postupanja u krivičnom postupku, i to poglavlje pet ponašanje tužilaca, a šest sudija. Poglavlje osam predstavlja ponašanje sudija u parničnom postupku, a devet postupanje sudija u prekršajnom postupku. Urednički odbor činili su: Nenad Galić, Adnan Kadribašić, Svjetlana Milišić-Veličkovski, Nejra Valjan i Majda Halilović.

3. Takođe je Atlantska inicijativa producirala *Priručnik za razmatranje krivičnog djela silovanja u sudskoj praksi u Bosni i Hercegovini*. Atlantska inicijativa je organizovala rad panela od 12 sudija krivičnog referata sa različitih nivoa sudovanja u BiH s ciljem analize sudske prakse krivičnog djela silovanja. Koautori ovog priručnika, pored Harisa Halilovića, Ivanke Marković, Heather Huhtanen, Mirele Mujagić i Majde Halilović, su upravo te sudije, koje su zajednički napisali jedno poglavlje (poglavlje sedam).

Priručnik je podijeljen u sedam poglavlja. Poglavlje jedan razmatra pravni okvir krivičnog djela silovanja u zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. Poglavlje dva daje osvrt na sudsku praksu odmjerenja kazne u predmetima silovanja i drugih krivičnih djela protiv spolne slobode – analizu olakšavajućih i otežavajućih okolnosti. Poglavlje tri predstavlja kvalifikovane oblike krivičnog djela silovanja. Poglavlje četiri objašnjava psihološku traumu silovanja (postraumatski stresni poremećaj/ sindrom traume silovanja, muškarci žrtve silovanja i djeca žrtve silovanja). Poglavlje pet daje prikaz posljedica rodnih predrasuda u slučajevima seksualnog napada: izbor žrtava, povlačenje iskaza i lažne navode. U poglavlju šest date su posebne vulnerabilnosti žrtava krivičnog djela silovanja. Preporuke panela date su u poglavlju sedam. Priručnik sadrži i spisak dodatno korištene literature te biografije autora.

* * * * *

Riječ je o tri zanimljiva i pristupačna priručnika o tri identifikovana pitanja odnosa roda i pravosuđa. U njima možemo vidjeti i teorijski i praktični aspekt centralne teme, a koji su od značaja za rad pravnih i drugih profesionalaca. Priručnici su napisani razumljivim jezikom i čak i pojedini profesionalci koji ne rade u oblasti koja je centralna tema konkretne publikacije, ali i šira čitalačka publika, ne bi trebali imati problema da razumiju njihov sadržaj. Ipak, kao i svi edukativni materijali za koje je „krivac“ vrijedni tim Atlantske inicijative, ovi priručnici ne podilaze čitaocima već pokušavaju da ih edukuju i dovedu do posljednjih saznanja koja ne samo pravnička profesija, ali i ljudski rod, imaju o ovim oblastima. Sve to zajedno čini ove priručnike izuzetno vrijednim štivom, koje preporučujemo zainteresovanim. Na osnovu priručnika su CEST F BiH i Atlantska inicijativa 2019. godine organizovali tri obuke: „Uzroci i posljedice nasilja u porodici“ (Sarajevo, 12. 04. 2019.), „Analiza sudske prakse - krivično djelo silovanje“ (Mostar, 17. 05. 2019.), te „Seksualno uznemiravanje – zakonska rješenja i pravosudni odgovor“ (Sarajevo, 31. 05. 2019.), a sasvim sigurno će ovi materijali biti korišteni i na mnogo budućih edukacija iz domena prava ljudskih prava, profesionalne etike sudija i tužilaca, te odnosa roda i pravosuđa.